

*Рибалка Анна Юрївна,
здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня;
Коваленко Вікторія Володимирівна,
д.е.н., професор, професор кафедри банківської справи
Одеський національний економічний університет*

ФІНАНСОВО-КРЕДИТНА ТА ПОДАТКОВА СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ І ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Фінансово-кредитна та податкова системи є основою економічної структури будь-якої країни, їх ефективне функціонування безпосередньо впливає на економічну стабільність та добробут громадян. Для України у 2024 році ці системи мають критичне значення, особливо в умовах воєнного стану, який тягне за собою низку фінансових викликів. Говорячи про основні проблеми фінансових систем України у 2022-2024 роках, можемо виділити наступні: нестабільність банківського сектора, а саме – високий рівень NPL та недовіра громадян до Національного банку, значне зростання державного боргу та залежність від зовнішніх фінансових джерел, а також поширення криптовалют і тіньових фінансових практик. Щодо недосконалостей роботи податкової системи особливу увагу слід приділити проблемі надмірного податкового навантаження на бізнес, що стримує інвестиції та розширення підприємств і також підвищує рівень тіньової економіки. Чому саме слід вирішувати ці проблеми і які заходи вже проведені для їх вирішення?

Одним з ключових аспектів, який впливає на загальний стан економіки, є надійність і ефективність банківської системи, саме такої точки зору дотримувалась американська економістка Анна Шварц [1]. Банківська система є надважливою, оскільки сприяє економічній активності через кредитування бізнесу, підтримує населення через доступ до фінансових послуг, сприяє ефективному управлінню державними фінансами тощо. Для покращення роботи банків Національний банк у 2023 році провів оцінку стійкості банківських установ [2], виділивши банки, які мають потребу в додатковому капіталі через низьку операційну ефективність. Перевірка показала, що банківський сектор зберігає стійкість навіть в умовах воєнного часу. Також активно вирішується проблема непрацюючих кредитів, наразі відсоток NPL має тенденцію до зменшення завдяки використанню реструктуризації, це допомагає пом'якшити боргове навантаження на клієнта [3]. До того ж, для покращення розвитку економіки України Нацбанк залучився підтримкою Світового банку, підрозділу – IFC [4]. Дві нові угоди спрямовані на підтримку розвитку цифрових фінансових послуг через стимулювання інновацій за допомогою обміну фінансовими даними та послугами, а також просування стійких моделей агентських банків. Вони заохочують компанії впроваджувати та тестувати інноваційні фінансові послуги в реальних умовах. Це має сприяти переходу до безготівкової економіки, збільшити конкуренцію на ринку, розширити пропозицію фінансових послуг і допомогти Україні інтегруватися з європейськими стандартами. Крім того, угоди передбачають розробку правової

основи для створення спеціальних компаній з врегулювання активів (ARC), які будуть спрямовані на вирішення проблем із непрацюючими кредитами (NPL), підтримку розвитку бізнесу та формування стабільного бізнес-середовища.

Однією з актуальних проблем для економіки України варто назвати недосконалість податкової системи та високий рівень дефіциту бюджету. Одним з головних шляхів покращення роботи податкової системи стало спрощення податкових процедур та діджиталізація. Створення електронних сервісів, таких як «Дія», сприяло підвищенню прозорості та зменшенню бюрократії. Сервіс дозволив оптимізувати процеси збору податків та збільшити доходи бюджету за рахунок більш ефективного контролю та зменшенню можливостей для ухилення від сплати податків. Практично всі податкові звіти почали подаватися в електронному вигляді, що значно спростило процедуру і зменшило паперовий документообіг. Активно вирішується проблема державного дефіциту: на сьогоднішній день уряд здійснює курс на підвищення податкового навантаження на громадян та бізнес, про що говорить законопроект № 11416-д [5]. Про можливі ризики такої стратегії висловлювався акціонер групи ТАС – Сергій Тігіпко, він виокремив сім ризиків через новий законопроект, які можуть стати загрозою для економічної стабільності, серед яких були підвищення тінізації економіки та зростання відтоку капіталу [6].

Завершуючи аналіз сучасних проблем фінансово-кредитної і податкової систем України, можна відзначити, що вирішення цих проблем вимагає комплексного підходу. Для зміцнення довіри до банків та фінансових установ важливо покращити комунікацію з громадськістю та продовжувати політику прозорості у діяльності Національного банку України. Як зазначав Сергій Тігіпко [6], необхідно сприяти зменшенню фіскального тиску на бізнес та створити сприятливі умови для розвитку підприємництва в Україні. Важливим кроком має бути посилення боротьби з тіньовою економікою, зокрема шляхом впровадження механізмів стимулювання легалізації капіталів.

Список використаних джерел:

1. A. J. Schwartz. *Real and Pseudo-Financial Crises*. 1987. URL: <http://www.nber.org/chapters/c7506> (дата звернення: 25.10.2024).
2. Результати оцінки стійкості банків. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/bankivska-sistema-ukrayini-maye-dostatniy-zapas-mitsnosti--rezultati-otsinki-stiykosti-v-rozrizi-bankiv> (дата звернення: 28.10.2024).
3. Частка непрацюючих кредитів. *Національний банк України*. URL: <http://surl.li/zmgeqr> (дата звернення: 29.10.2024).
4. IFC і Національний банк України зміцнюють партнерство. URL: <http://surl.li/cjeeuv> (дата звернення: 29.10.2024).
5. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування у період дії воєнного стану. URL: <http://surl.li/ulfjnt> (дата звернення: 29.10.2024).
6. Banker. Сім ризиків для економіки України від надмірного фіскального тиску. URL: <https://banker.ua/uk/sergij-tigipko-cim-rizikiv-dlya-ekonomiki-ukraini/> (дата звернення: 29.10.2024).